

HAX3.9-2219

Tangkuei & Peony Formula

当归芍药散
dāngguī sháoyào sǎn
Prášek s danggui a baishao

Složení		
kořen pivoňky (<i>baishao</i>)	sklerocium pórnatky (<i>fuling</i>)	kořen děhele (<i>danggui</i>)
oddenek žabníku (<i>zexie</i>)	oddenek atraktylotu (<i>baizhu</i>)	kořen koprníčku (<i>chuanxiong</i>)

VYSVĚTLENÍ SLOŽENÍ DLE PRINCIPŮ TRADIČNÍ ČÍNSKÉ MEDICÍNY:

Vládcem receptury (1/4 složení) je *baishao*, které vyživuje krev a stahuje jin, změkčuje a vyživuje játra, vyrovnává a stlačuje jang jater, reguluje játra a doplňuje slezinu, zbavuje krevních blokad, rozbíjí tuhé akumulace, zastavuje bolesti, odvádí moč a podporuje čchi; tím vším umí řešit komplexní stavy s nedostatečnou výživou šlach, cév a svalstva prostřednictvím krve. Játra řídí průchodnost a vypouštění, tak se podílejí i na odvádění moči, s čímž jim významně pomáhá *zexie* (1/5 složení). Účinky *baishao* na doplňování a rozhybávání krve podporují a rozšiřují *danggui* a *chuanxiong*. Účinky *baishao* na doplňování a uvolňování středu, vč. přeměny vlhkosti, podporují a rozšiřují *fuling* a *baizhu*.

V ČINĚ SE PŘÍPRAVKU PŘISUZUJÍ TYTO ÚČINKY:

- ✓ vyživováním krve změkčuje játra (*yangxue rougan*)
- ✓ odvádí vlhkost posilováním sleziny (*jianpi lishi*)
- ✓ uklidňuje zárodek (*antai*)

V ČINĚ SE PŘÍPRAVEK TRADIČNĚ POUŽÍVÁ NA:

- ✓ **čchi jater podmaňující si slezinu (*ganqi cheng pi*), čímž dochází k oslabení funkce sleziny přepravovat, a tedy i k hromadění vnitřní vlhkosti:** mírné, stálé bolesti břicha, podbřišku, spasmus v břiše, obtížné močení, mírné otoky (zejména na dolních končetinách), slabost a ztuhlost bederní páteře a dolních končetin, bolestivá menstruace (dysmenorea), nepravidelná menstruace, gynekologické výtoky; do určité míry dokonce všechny bolesti u žen, zejména jsou-li v nějaké souvislosti s menstruačním cyklem, neboť pak se vždy budou nějakým způsobem dotýkat krve jater a čchi sleziny
- ✓ **nerovnováhu mezi játry a slezinou (*gan-pi butiao*) s prázdnotou krve, zablokovanou čchi a stagnací v dráze jater:** závratě, zvuky v uších; menopauzální obtíže zahrnující bolesti hlavy, nespavost, pocity nejistoty, vyčerpanosti, nechutenství ap.
- ✓ **prevenci komplikací v těhotenství** typu křečí (vč. předčasných stahů dělohy) a bolestí břicha, ale i krvácení, chudokrevnosti či špatné poloze plodu, to vše při terénním obrazu sníženého močení nebo vodnatých opuchlin dolních končetin, když vyživování plodu vede u matky k vyčerpání krve a oslabení sleziny (vodnaté opuchliny), což dále vede k nedostatečnému vyživování dřeva jater, a tedy k narušení volného toku čchi (bolest břicha, křeče), jde o obraz častý u žen s rizikem a historií spontánních či opakovaných potratů
- ✓ **doprovodné příznaky k výše uvedeným syndromům mohou zahrnovat:** palpitace, únavu, vyčerpanost, vysílení, chudokrevnost, slabou konstituci, oběhové obtíže, závratě, zvuky v uších, ztuhlost šíje, napjatost ramenních svalů, bolest v podžebří, zejména pravém, bolest v kříži, bolest bederní páteře, housera, suchost z nedostatečného svlažování, nauzeu, zvýšenou potivost v dolní části těla, zácpu
- ✓ stavy odpovídající biomedicínským příznakům potřeby stabilizace plodu ve 2. a 3. trimestru, těhotenské hypertenzi, poporodnímu zadržování očištěk, menstruačním bolestem, nepravidelné menstruaci, bolestivé menstruaci, neplodnosti, vaginálním výtokům, bolestem břicha, gastritidám, žaludečním vředům, vysokému i nízkému krevnímu tlaku, menopauzálním obtížím, anémii, beri-beri, zánětlivým onemocněním v oblasti pánve, chronické nefritidě, oligurii (snížené močení, zadržování moči), obtížnému močení, zvětšeným játry s bolestí v pravém podžebří – dobrých výsledků bude dosaženo jen při souladu se syndromovým modelem TČM (*gan-pi butiao*, tj. *ganxuexu* + *piqixu* + vlhkost)

prázdnota krve jater a prázdnota sleziny s hromaděním se vlhkosti, příp. stázami krve

klíčový je
současný
výskyt:

+ (*gan*)*xuexu*
+ *pi*(*qi*)*xu*
+ vlhkost

jazyk bledý
s bílým povlakem
příp. stagnačními
tečkami, nebo
rozšířenými
žilkami pod
jazykem

bledost
únava
citlivost k chladu

obtížné močení,
menstruace
nepravidelná či
bolestivá

mírné otoky, slabost, ev. chlad dolních končetin

TRADIČNÍ ČÍNSKÉ KOMBINACE:

- ✓ s *wuzhuyu* a *guizhi* při výraznějších příznacích chladu, nebo během (opravdového) zimního období
- ✓ s MAH1.9 *wulingsan* u závažnější vlhkosti s otoky a vynecháváním menstruace
- ✓ s HBC1.9 *xiao chaihu tang* při méně časté menstruaci (oligomenorea), svědivé pokožce, obavy z chladu a otoků, kombinace pak odpovídá klasické směsi *chai-guitang*

UPOZORNĚNÍ:

Principiálně směs vychází z kombinace sladké (slezina) a kyselé (játra) chuti, jako je tomu ve směsi HLB1.9 *shaoyao gancao tang*. Tato kombinace chutí rodí jin, krev a tělesné tekutiny (nutné pro krvetvorbu a částečně i jako protiklad ke škodlivé vlhkosti); funkčně pak harmonizuje játra se slezinou a posiluje střed. Obě směsi pocházejí od *Zhang Zhongjinga*, a proto dává smysl si jím poskládané strategie vzájemně podrobněji odlišit: oproti HLB1.9 např. tato směs neobsahuje sladkou chuť v její hutné vyživující podobě (*zhigancao*), která by zde ani nebyla vhodná, neboť by zabraňovala efektivnímu odvádění vlhkosti; naopak na vlhkost zde cílí byliny sladké a mdlé/fádní (*fuling, zexie*); s ohledem na syndromologické zacílení směrem k vlhkosti rovněž složení pečlivěji vymezuje působení kyselé chuti *baishao*, neboť to svými svírajícími a stahujícími účinky má schopnost sevřít a zadržovat škodliviny (vlhkost, stáze), proto je ke kyselé doplněna k ní protikladná štiplavá chuť, která odstředivě rozptyluje a rozhýbává, a při použití bylin *danggui, baizhu* a *chuanxiong* tak činí specificky v orgánech s přímým podílem na krvetvorbě (játra, slezina, srdce). Celkově tak směs svými účinky na daném terénu (*gan-pi butiao* + vlhkost) umožňuje podporovat fyziologické procesy vystižené výroky „játra následují zdvihání sleziny (*gan sui pi sheng*)“ a „[je-li] dřevo vyživené, nestísňuje se (*mu rong er buyu*)“.

Směs vhodně odpovídá cyklické fyziologii žen, které jsou v důsledku menstruačního krvácení více náchylné k prázdnosti krve a v jejím důsledku i ke stísnění jater. Je zejména vhodná pro použití během fáze druhé („prázdnota krve a jin“) s určitým přesahem do fáze třetí. Z hlediska *bagangu* je směs určena pro stav prázdnosti jin a krve jater projevující se oslabením funkce jater řízení zprůchodňování a dosahování, kdy formou změkčování jater (*rougan*) přes vyživení jin a krve kontroluje tendence jangu jater dostávat se do nadměrnosti. Pro obdobný stav, ale charakterizovaný prázdností jangu jater a chladem, je určena příbuzná směs HLA3.9 *renshen dang-shao san*, která je vhodná zejména pro použití ve čtvrté fázi s určitým přesahem do fáze třetí, příp. druhé.

Ačkoliv jde o směs indikačně vyhrázanou zejména ženám, při shodném syndromologickém terénu je vhodná samozřejmě i pro muže.

Pro podporu těhotenství za situace s prázdností čchi sleziny, krve jater a esence ledvin je určena směs WLCB.9 *baochan wuyou fang / shisan taibaofang*, která ačkoliv též řeší stísnění čchi jater, nejde v ní tolik o obnovu rovnováhy mezi játry a slezinou, jako o vyloučení škodliviny větrného chladu potenciálně ohrožujícího mechanismus čchi (*qiji*) při současném zahřívání a teplém doplňování napříč všemi třemi zářiči.

Na terén s prázdností středu, tj. čchi a krve, se stísněním čchi jater je určena i směs HAX5.9 *xiaoyaosan*. U ní už ale jde o zřetelnější stísnění čchi (pocity roztažení, bolest v podžebří), které již vyžaduje přímější zprůchodňování jater (*shugan* prostřednictvím *chaihu*), nikoliv jen změkčování jater (*ruogan*); ač stále jde o harmonizační směs určenou pro kombinované stavy plnosti a prázdnosti, je už relativně méně vyživující, ale o to více zprůchodňující prostřednictvím pozvedávání čistého jangu; rovněž nemá výraznější účinky na zprůchodňování močení.

Na bolesti břicha s kombinovanými syndromy jater a sleziny, čchi a krve, při stísněných játrech a stagnaci ve slezině a žaludku, často i v souvislosti s gynekologickými obtížemi, se používá HBC2.9 *sinisan*. Jde o směs silně působící na stagnace čchi, neboť obsažené *zhishi* stagnace čchi rozbíjí a též zprůchodňuje žaludek. Její zařazení do směsí harmonizačních, a nikoliv rozptylujících/eliminačních, je dáno jejím celkově regulačním charakterem na mechanismus čchi (*qiji*) a také skutečností, že ve vztahu k žaludku a střevům naplňuje klasickou poučku, že „orgány *fu* se doplňují zprůchodňováním“.

Na terén stáží krve s hromaděním se vlhkosti je určena i směs XLA4.9 *guizhi fuling wan*, to už ale není směs harmonizační, nýbrž skutečně rozptylující/eliminační, je tedy určena na stavy plnosti bez (zřetelné) prázdnosti.

DÁVKOVÁNÍ:

2–6 tablet denně. Tablety je nejlépe zapít vlažným čajem nebo vodou, 15-20 minut před jídlem, nejlépe na lačný žaludek. Směs bývá v praxi často upřednostňována pro vyvážené složení a jemné působení. Možno ji kombinovat s rýžovým nebo červeným vínem, jehož jangová povaha podporuje volné proudění čchi jater.

